

Deusto
 Facultad de Educación y Deporte
 Hezkuntza eta Kirol Fakultatea
 Faculty of Education and Sport

Adimen-gaitasun handiko ikasleei hezkuntza-erantzun inklusiboa emateko egindako hautemate eta identifikazio prozesuaren aplikazioa

Miryam Martínez Izaguirre
 Deustuko Unibertsitatea - Hezkuntza eta Kirol Fakultatea

Deusto
 Facultad de Educación y Deporte
 Hezkuntza eta Kirol Fakultatea
 Faculty of Education and Sport

Adimen-gaitasun handiak, moda bat?

Deusto
 Facultad de Educación y Deporte
 Hezkuntza eta Kirol Fakultatea
 Faculty of Education and Sport

Edo, ikerketaren aurrerakuntza?

Deusto
 Facultad de Educación y Deporte
 Hezkuntza eta Kirol Fakultatea
 Faculty of Education and Sport

Azken bi hamarkadetan, garunaren ezagutza hazi egin da:

Deusto
 Facultad de Educación y Deporte
 Hezkuntza eta Kirol Fakultatea
 Faculty of Education and Sport

Neurokonstruktibismoa

- Zer da**
 - Prozesu kognitibo, psikologiko, emozional eta motibazionalen dauden irudikapen mentalen oinarri neuralak diziplina ezberdinetatik aztertzea.
- Zer erabiltzen du?**
 - Ezagutza psikometrika gainditzen du
 - Positroioren igorpen bidezko tomografia, erresonantzia magnetiko funtzionala, kanal anitzeko elektroentzefalografia, magnetoentzefalografia, neuroirudia eta azterketa genetikak
- Emaitzak**
 - Adimenaren adierazpen diferentzialaren konfigurazioa eta funtzionamendua ulertzea.
 - Adimen-gaitasun handiak dutenen bizi-kalitatea eta ongizatea hobetzen laguntzea.
 - Talentua garatzen laguntzea, gizartea hobetzeko

Deusto
 Facultad de Educación y Deporte
 Hezkuntza eta Kirol Fakultatea
 Faculty of Education and Sport

Aurkikuntza garrantzitsuak

Garunaren arkitektura desberdina

Goi mailako funtzionamendu kognitiboarekin lotura handiena duten garun-eremuak: garun-azala – aurreko lobuluak

Garunaren funtzionamendu desberdina

Adimen gaitasun handiak duten pertsonen ezeukzio-eredu desberdinak dituzte, azpian dauden prozesu neurologikoen bidez azalduak

Neuroanatomia

- **Eraginkortasun kognitibo handiagoa dute**, lan beraren aurrean, gaitasun ertaineko pertsonekin alderatuta. Hau da:
 - **Garuneko aktibazio txikiagoa** helburuak lortzeko, inplikaturako eremuak eraginkortasunez hautatzen dutelako, eta **kontsumo metaboliko txikiagoa dute** (denbora eta esfortzuan eragina izanik, energia gutxiago kontsumituz)
 - **Alfa uhinak maizago** aktibatzea, esfortzu txikiagoa adieraziz.
 - **Neurona-asoziazio gehiago** ezartzen dituzte.
 - **Materia gris eta zuriaren dentsitate handiagoa.**
 - **Lobulu frontalarren heltze eta mielinizazio goiztiarra, lotura sinaptiko aberatsekin batera.** Horrek hau eragiten du: **prozesamendu azkarra** (lan sinpleetan, motela konplexuetan), laneko **memoria hobea**, **pentzamendu abstraktuaren** maila altua, **sormena**, **arreta selektiboa** edo **garrantzi handiko input-en** aurrean enfasia.
 - **Hemisferioen arteko interkonektibitate dentsoa.** Bi aldeetatik datorren informazioa integratzeko aukera ematen du, **anbigotasuna** era egokian **aurreratzeko** eta **oroitzapena** handituz. Hau da, haren funtzionamenduaren eraginkortasun handiagoa da.

(Sastre-Riba y Ortiz, 2018)

Neuroanatomia

- Ikerketak erakusten duenez, **gaitasun handiko pertsonak** (Geschwind eta Galaburda, 1984; Jin et al, 2007) **heltze eta aktibitate handiagoa dute eskuineko hemisferioan**, eta horrek **konpetentzien presentzia goiztiarra** eragiten du.
- **Beste adierazle neurologiko batzuk** (Winter, 2000):
 - Talentu matematiko, artistiko eta musikalek eskuineko hemisferioa gehiago erabiltzen dute atazak ebaztean.
 - Matematikako eta musikako talentuak aldebiko garunaren antolaketa simetrikoa.
 - Ezkerreko lateralitatea duten pertsona kopuru handia.
 - Hizkuntza nahasteen prebalentzia handiagoa talentu espaziala duten pertsonengan. Adibidez: dislexia (Craggs et al, 2006).
- **Konexio sortzaile eta originalak** egiteko gaitasun handiagoa (Sastre-Riba eta Pascual-Sufrate, 2013).

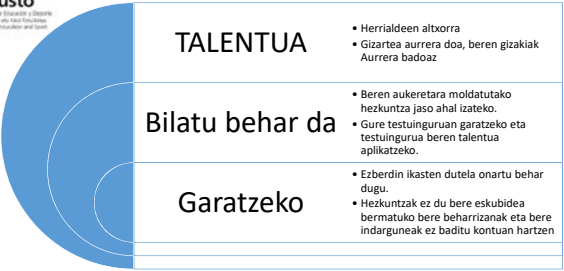
Eredu exekutibo exberdinak

ERAGINKORTASUN NEURALA ETA GARUNAREN
FUNTZIONAMENDU OPTIMIZATUA SUSTATZEN DITUEN
GARUNEKO ARKITEKTURA DESBERDIN BATEK ERAGINDAKOAK

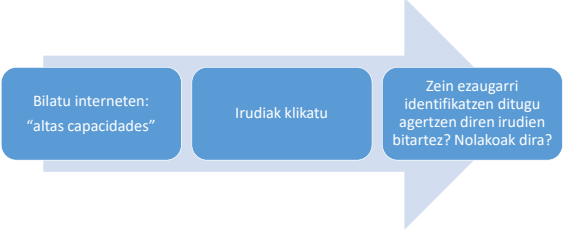

Adimen-gaitasun handiak duten pertsonak **PENTSATU, ULERTU eta INTERPRETATZEN dute errealitatea modu desberdinean**, era kuantitatiboan eta, batez ere, **KUALITATIBOAN** (Sastre Riba eta Ortiz, 2018)

“No olvidemos que ellos nos necesitan hoy, pero nosotros los necesitaremos a ellos mañana” (Stanley, 1995; citado por Bánfalvi, 2020; p.20)

JARDUERA

**KONTZEPTUALIZAZIOA:
MITOAK ETA ERRALITATEAK**

El que ame la práctica sin teoría es como un marinero que embarca sin una brújula y un compás, y nunca sabe dónde puede arribar.

Leonardo Da Vinci

Kontzeptualizazioaren bilakaera

The diagram shows a large blue arrow pointing from left to right. Inside the arrow, there are two boxes. The first box on the left is labeled 'Paradigma tradizionalaren abandonua IKUSPEGI MONOLITIKOA (CI)'. The second box on the right is labeled 'Paradigma neurokonstruktibista DIMENTSIO ANITZEKO IKUSPEGIA'.

Ikuspegi monolitikoa

- CI-an oinarritua.
- Sinesmen faltsuak eta beren errealitatearekin bat ez datozen ezaugarriak ematen laguntzen du.

Gaitasun handien inguruko hasierako ikerketek, akats larriak izan zituzten laginetan baita ikerketa metodologian ere:

- **Galton** (1869): Heredatu egiten da eta eta arrakasta soziala sortzen du. Jenio gisa aurkezten direnak hartzen dituzte kontuan soilik.
- **Lombroso** (1886): Moraltasun ez-osasuntsua, melankolia eta neurosia. "Arrarotzat" hartzen ditu.
- **Terman** (psikometrista): Heredabilitatea, arrakasta akademiko eta soziala, osasun eta garapen fisiko ona, irakurleak, CI-aren bidez identifikazio eskusiboa. (Sastre-Riba)

Zein adierazle faltsuetan oinarritu gara definitzeko?

- Askok dakite, hainbat gaien inguruan.
- Errendimendu altua dute.
- Konpetitiboak dira.
- Dakitena aurkeztu nahi dute momentu oro.
- Arlo guztietan emaitza onak dituzte.
- Motibazio handia dute ikasteko, edozein egoeratan eta edozein metodologian aplikatuz.

- Liderrak dira
- Portaera ona gelan
- Espediente akademiko ona.
- CI-a 130 baino altuagoa.
- Ez dute ikasteko zailtasunik.
- Ez dute gauza handirik behar.

(Bánfalvi, 2020)

FAKE NEWS

Mitoeikin apurtzeko zenbait adibide

- Newton – bere gelan azkena.
- Picasso – ez zituen azterketak gainditzten.
- Einsteinen aitak zuzendariari gomendioa eskatzean bere semearentzako lanbidea aukeratzeko, honek erantzun zion: "berdin du, ez du inoiz arrakastarik lortuko".
- Steve Jobs: "Yo iba para delincuente, pero... ella vio algo en mí".
- Lyne: "arreta falta", "disziplina eza", emaitza txarrak. Gurasoek psikologo batengana eramane zuten "arrunta" izaten ikasteko. Han, psikologoak esan zion: "zuen alabak ez du ikaskuntza zailtasunik, zuen alaba dantzaria da".
- Lincoln, Edison, Benjamin Franklin, IKEAren sortzailea...
- Ferrán Adriá, Amancio Ortega...

CI-ak adierazten diguna

- Tradizionalki inteligentzia test-ek neurtzen dituzten trebetasunetan pertsonen zein gaitasun maila adierazten duten esaten digu.
- Informazio esanguratsua ematen digu.
- Baina, 130 baino gutxiago izateak gaitasun handirik ez dagoela adierazten du?
- Gaitasun handiek beste ezaugarri batzuk ematen dituzte.

(Cox, 1926)

Adimen gaitasun handiak

Adimen-gaitasun handiak duten pertsonen PENTSATU, ULERTU eta INTERPRETATZEN dute errealitatea modu desberdinean, era kuantitatiboan eta batez ere, KUALITATIBOAN (Sastre Riba eta Ortiz, 2018)

IQ Score	Percentage of Population
55	0.1%
70	2%
85	14%
100	34%
115	14%
130	2%
145	0.1%

HEZKUNTZAREN ERRONKA

Sinesmen faltsuetan oinarritutako MITOAK APURTZEA

Arlu guztietan nabarmentzen dira, arrakasta ziurtatuta dute, emaitza bikainak lortzen dituzte, lehenak amaitzen dituzte zereginak, laguntzea elitista da, hobe ez bereiztea, azelerazioa ... beren ongizatean izan ditzakeen eragin negatiboak.

IKERKETA ZIENTIFIKOETAN oinarritutako esku-hartze prozesuak ERAIKI

Adimen handiko ikasleek **berariazko hezkuntza-laguntza premiak dituzte eta hezkuntza pertsonalizatua behar dute garatzeko, eta haien ongizatea eta arrakasta bermatzeko.**

Lehenengoa, CI-tik aldentzen (Guilford, 1967)

Giza adimenaren kontzeptua CI-tik urruntzen da eta 150 faktore garatzen ditu hiru dimentsioren inguruan:

- eragiketak (nola pentsatzen dugun)
- edukiak (zer pentsatzen dugun)
- Produktuak (emaitzak)

EMAITZA EZ DA GARRANTZIA DUEN ELEMENTU BAKARRA; PROZESUAK ERE OSO GARRANTZITSUAK DIRA. HAUKE ZAINDU ETA LANDUZ GERO EMAITZAK LORTUKO DIRA.

Adimen-gaitasun handiak: ikuspegi multidimentsionala

“La alta capacidad consiste en una **elevada potencialidad intelectual inicial, multidimensionalmente** configurada en distintas aptitudes **que debe cristalizar a lo largo del desarrollo hacia la excelencia** como manifestación, y cuyo **funcionamiento cognitivo le distingue** de las personas con capacidad intelectual media. (Sastre-Riba, 2014, p.90)

La alta capacidad puede verse como un proceso de desarrollo en el que, **en las primeras etapas**, el **potencial** es la variable clave; en **etapas posteriores**, el **rendimiento** es la medida de la alta capacidad; y en los **talentos completamente desarrollados**, la **eminencia** es la característica que hace acreedor a esta denominación. Tanto las **variables cognitivas** como las **psicosociales** juegan un **papel esencial** en la manifestación de la alta capacidad en cualquiera de los estadios del desarrollo, **son maleables** y **necesitan ser deliberadamente cultivadas** (Olszewski-Kubilius, Subotnik y Worrel, 2015, p. 41).

Potenziala

➡

Errendimiendua

➡

Eminenzia

Adimen-gaitasun handietan eragina duten aldagaiak

Genetika

Epigenesis probabilistiko

Testuingurua

“La neurociencia también subraya la interacción de variables amplificadores e inhibidoras de la expresión del potencial genético asociadas a la experiencia y motivación, como la covariación medio ambiental y la plasticidad cerebral a lo largo de la vida, lo que implica la confluencia de componentes estructurales (cerebro) y circunstanciales (entorno); sin los primeros, no es posible ‘crear’ la AAC, pero sin los segundos, el potencial cerebral tampoco se concreta en competencias significativas.” (Sastre –Riba y Ortiz, 2018, pp.1-2)

Adimen gaitasun handia

- Genetika, ingurumen eta faktore pertsonalek modulatu
- Garapen prozesu baten menpe
- Profil intelektual desberdinak
- Bere espresioa aldatu egiten da denboran zehar
- Eminentzia - gaitasun handia, ingurunearen presioak eta lan gogorra behar ditu

Hiru eraztunen eredua (Renzulli, 1978)

- **GAITASUN HANDIA:** hitzeko, espazioko arazoak ibide edo memoriaren kudeaketa edo gizaikiaren interpretazioko arlo zehatzetan (musika konposizioa, kimika, diseinua ...) Ezaugarri edo eraztun hau hiruaren artean egonkorrena da.
- **ZEREGINAREKIN KONPRMISOA, PENTZATZENAZIA:** arazo batean denbela luze erabat mugritzeko eta ezbeharren aurrean irateko gaitasuna. Hainbat ikerketen aurkitutxek, biografia ugari aztertu ostein, honako hau topatu du: beren eremutan ekarpen garantzitsuk egin dituzten pertsonen arrakastaren oinarrian dagoela.
- **SORMENA:** jakinmina, originaltasuna edo asmamena eta giarte tradiziok edo konbentzioak zalantzan jartzeko borondata.

Deusto
Facultad de Educación a Distantes
Universidad del País Vasco EHU
Faculty of Education and Sport

Dotazioaren eta talentuaren eredu bereizia (MDDT) (Gagné, 1985)

El diagrama de Gagné (1985) sobre el modelo de dotación y talento (MDDT) se estructura de la siguiente manera:

- Capacidades Naturales (Naturales):** Se dividen en **Capacidades Naturales Generales (GN)** y **Capacidades Naturales Específicas (SE)**.
- Dominios:** Se dividen en **Intelectual (DI)**, **Creativo (CR)**, **Musical (MU)** y **Perceptivo (PE)**.
- Campos:** Se dividen en **Académico (AC)**, **Artístico (AR)**, **Deportivo (DE)** y **Profesional (PR)**.
- Competencias:** Se dividen en **Intelectuales (IN)**, **Artísticas (AR)**, **Deportivas (DE)** y **Profesionales (PR)**.
- Proceso de Desarrollo:** Se divide en **Intelectual (DI)**, **Creativo (CR)**, **Musical (MU)** y **Perceptivo (PE)**.

Las flechas indican la interacción y el flujo de información entre estos componentes, mostrando cómo las capacidades naturales se desarrollan en los dominios, campos y competencias, y cómo el proceso de desarrollo influye en todo el sistema.

- DOTAZIOA** (potentziala, gaitasun naturalak, gaitasunak edo doinakak): gaitasun bikainen eta naturalak.
- TALENTUA**: lorpen bikainak, lortutako gaitasunetan gaitasunen adierazpena.
- GARAPEN PROZESUA**: Prestakuntza eta ahalegin eta sistematikoa denboran zehar, bikaintasuna lortzeko.
- KATALIZATZAILEAK**: Garapenean eragin positiboa edo negatiboa dute:
- Interpersonala**: inbertitzeko prest dagoen motibazioa eta esfortzua.
- Ingurumenekoa**

Deusto

 Universidad de Deusto • Deusto
 Unibertsitatea Deusto • Deusto
 Faculty of Education and Social Sciences

Intelligentzia anitzen eredua (Gardner, 1984)

- Inteligencia cinético-corporal

- Inteligencia lógico-matemática

- Inteligencia musical

- Inteligencia espacial

- Inteligencia lingüística

- Inteligencia interpersonal

- Inteligencia intrapersonal

- Inteligencia naturalista

- Inteligencia existencial

Deusto

Escuela de Estudios de Historia
Escuela de Estudios de Filosofía
Escuela de Estudios de Teología

Adimen-gaitasun hiruko eredua (Pfeiffer, 2017; 2015)

- **Inteligentzia handia:**
 - **Inteligentzia testen bitartez identifikatuak.** Ebakipuntu malgua.
 - **Ikaskuntzan aurreratuko kandidatu egokiak,** reto handia **bizkortzearen bitartez.**
- **Errendimendu handia eta lan bikaina:**
 - **Lan bikaina** egiten dute **gelan**. **Balioa** ematen zaio **lortzenarekiko** **eta** **pertseberantzirekiko** **motibazioari,** elementu ez-intelektualak baina oso garrantzitsuak.
 - **Aberastea** eta **reto handiko** ikasketak **egiteko** **kandidatu egokiak** dira.
- **Era bikainan aritzeko potentziala:**
 - **Aukerarik ez izateagatik** edo **adimenaren pizgarririk ez izateagatik** **beren potentziala** **garatu** **barik** edo **azpigaratu** **dutenak.**
 - **Garaz lagundu** eta **estimatzu,** **nabarmen hobetuko dute** **beren** **CI-a** **eta** **errendimendu akademikoak.**

AGH ikasleak
identifikatzen ditu,
hiru lente erabiliz:

INTELEKTUALA

JOKABIDEA. Azpiko prozesuak ondorioztatzeko aukera ematen du. Jokabidea ezin da adimentsutat hartu.

MAILA FUNTZIONALA EDO KOGNITIBOA. Ezagutza lortzeko sendotu diren (sortutako zirkuituak) baliabide fisikoen konbinazioak deskribatzen ditu.

OINARRI FISIKOAK (garuna). Garunaren funtzionalitatearen mugak ezartzen ditu (sistemak egin dezakeena edo ezin duena)

INGURUAZ BALDINTZATUTA
(laguntza, aukerak, balio kulturala)

Facultad de Educación y Deporte
Hezkuntza eta Kirol Fakultatea
Faculty of Education and Sport

PORTAERA: Nola erabiltzen dugun eta ateratzen diogun etekina. Ataza errazetan prozesatze azkarra. Ataza zailetan, prozesamendu motela.

ALDERDI FUNTZIONALA: Programak, aplikazioak (gehiago edo gutxiago instala daitezke, eta dispositiboari errendimendu gehiago edo gutxiago atera ahal zaio)

OINARRI FISIKOAK: Memoria, chipak...
(Aukerak ematen ditu eta erabiltzeko limiteak ezartzen ditu)

Facultad de Educación y Deporte
Hezkuntza eta Kirol Fakultatea
Faculty of Education and Sport

ESPACIO COMBINATORIO (Genética)

Oportunidades

FUNCIONES CONSTRUIDAS (Inteligencia útil)

Facultad de Educación y Deporte
Hezkuntza eta Kirol Fakultatea
Faculty of Education and Sport

Paradigma multidimentsionala

“Se han abierto paso definitivamente los modelos que contemplan la giftedness como un proceso de desarrollo. Ya no “se es”, se está en proceso de ser, como me gusta decir para señalar este sentido dinámico de la persona en su proceso madurativo, educativo. **LAS PERSONAS NO “SON” DE ALTA CAPACIDAD, “TIENEN” ALTA CAPACIDAD.** Es decir, que -parafraseando a Ortega- **SE NOS HA DADO UNA VIDA, PERO NO SE NOS HA DADO HECHA. POR ELLO, TENER UNA CAPACIDAD DESTACADA SIGNIFICA QUE MUCHO ESTÁ POR HACER**” (Tourón, 2019).

Facultad de Educación y Deporte
Hezkuntza eta Kirol Fakultatea
Faculty of Education and Sport

Orduan...

Haur batek adimen-gaitasun handiak izan ditzake gehiegi estimulatzeagatik?
Ez, oinarri sendoa behar du.

Gaitasun handiak izan ditzake eta bere portaerak ez adierazteak, lorpen edo eskolako errendimenduaren bidez?
Bai, garuneko konfigurazio aparta izateak, presiorik gabe, garapenerako aukerarik, konfiantzarik eta estimurik gabe, errendimendu pobrea ekar dezake. Hau da, bere aukera errealak adierazi barik gera daitezke.

Nola iritsi kompetentzia eta bikaintasunera?
Aparteko oinarri fisikoak, ingurune egokia eta borondate eta ahalegin dosi handiekin.

Facultad de Educación y Deporte
Hezkuntza eta Kirol Fakultatea
Faculty of Education and Sport

Ondorio batzuk

Baliabide intelektualak oinarria dira, baina ez dute berez errendimendu handirik sortzen.

Baliabide intelektualak era egokian landuz, aukerei, ingurumen-presioei eta alderdi ez kognitiboek esker, hala nola konpromisoari eta pertseberantziari esker, goi-mailako funtzionamendu kognitiboa sortzen dute.

Errendimendu handia ez da berehala agertzen, prozesu luze eta esfortzua eskatzen du.

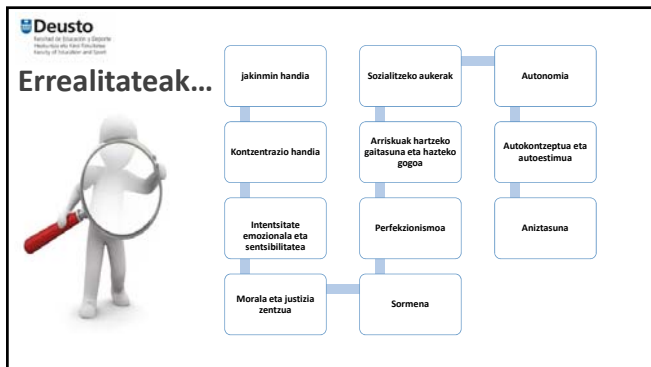
Errendimendu onenak epe luzera ikusten dira.

Zuhurtzia jokatu behar da jokaeratik edo etekin mota batzuetatik abiatuta inferentzia negatiboak egitean.

Facultad de Educación y Deporte
Hezkuntza eta Kirol Fakultatea
Faculty of Education and Sport

ADIMEN GAITASUN HANDIEI LOTUTAKO EZAUGARRIAK

Jakinmin handia

- Inguruan duten **mundua ezagutzeko jakinmina eta interes goiztiarra** erakutsi ohi dute.
- Ohikoa **da goiz irakurtzen eta matematikak egiten hastea** (ez beti).
- **Arinago ikasten dute.**
- Inguruko **mundua ezagutzeko interes sakonak** dituzte (bizitzaren jatorria, heriotza, injustizien arrazoia ...)
- Haien **interesak helduek aurkeztzen dituztenetara** egokitzen dira (Pfeiffer, 2012).
- **Ez da betirako edo testuinguru guztietan agertzen** da. Kanpoko **estimulu faltaren aurrean desagertzen** da: zereginak errazegiak eta zailak ez direnean eta perfekzionismoa modu disfuntzionalen garatzen denean. (Beltrán, 1999).
- "Gaitasun handiko haur batzuentzat," **eskola pazientzia ariketa bat** da, askotan **jada ikasitako materialari aurre egin behar baitiote** "(Wiley, 2019)

Jakinmin handia

- **Intuizioz kontzeptuak ulertzen dituzte eta ideia desberdinak konektatzeko gaitasun handia** erakusten dute (Pfeiffer, 2012).
- Gaitasun handiko ikasleak **izaki entziklopedikoak direla esatea gehiegizkoa** da. Zehatzagoa da gaiari buruzko gogoeta eta ekarpen interesgarriak dituztela esatea, **dena jakin ez arren.**
- **Etengabe berritasuna bilatzen dute** eta asperduratik ihes egiten dute.
- **Ez daude estimulua noiz iritsiko den zain, estimulua bilatzen dute,** beren berrikuntzak eta ondorioak sortuz.
- **Irakaskuntzak euren ikaskuntza gehiagi zuzentzen duenean ez daude eroso.** Erosoago sentitzen dira eta **beren potentziala** modu malguago eta aktiboagoan **adierazten dutenean,** erantzunak ezagutzen ez dituztenean eta erantzun zehatzak ez direnean helburu nagusia; **ikerketaren prozesua, hipotesiaren adierazpena ... baizik.**

(Beltrán, 1999)

Kontzentrazio handia

- **Kontzentrazio iraunkorra ezinbestekoa** da ikaskuntzan.
- AGH duten haurrek **kontzentrazio handia izan ohi dute denbora luzez interesatzen zaien aspektuetan.**
- Batzutan, **kontzentrazio falta** nabaritzen da (Withmore, 1980) **eta errendimendu akademikoa baldintza dezake:**
 - **beren beharrianetara egokitzen ez diren zereginetara jarrera desagokia**
 - **testuinguruaren baldintza desagokiak** ematen direnean.

(Beltrán, 1999)

Intentsitate emozionala eta sentsibiltatea

- **Amigdalaren berezia** sentsibiltate duten pertsonengan emozionala). AGHak (garun)
- Amigdala: kanpotik irudiak, usainak, soinuak, sentazioak jasotzen dituen lehena, emozioak automatikoki eragiten dituena.
- Hori **ikusita, aurrealdeko kortexa** (emozioak kontrolatzeaz eta pentsatzeaz arduratzen dena) **desaktibatuta egiten da.**
- **Etengabeko emozionala** interferentzia
- **Sentikortasuna,** AGHko profiletan dago.
- Etengabe erasotzen dituzten **emozio biziak kontrolatzen saiatzen dira.**
- Gainekia egiten duten emozioek **kontrolrik gabeko ekintzak (leherketa) eragiten dituzte** batzuetan. Hiperelektibitate emozionala dago: iruzkin baten aurrean, xehetasun bat edo norberaren ekintza baten aurrean. **Emozioak oso positiboak edo negatiboak izan daitezke.** "Bere bizitzako egunik onena edo okerrrena da".
- Negarra edo amorrua agertzen denean **kontrolatzen saiatzen dira.** Batzuetan haserrea adierazten da. **Lasaitasuna berreskuratzen laguntzearen garrantzia.** Ez da erraza, itxarotearen garrantzia, gaila aldatzea momentuz. Geroago hausnartuko dute.
- **Empatia:** bestearen emozioak sentitzeko gaitasuna.
- **Frustrazioarekiko tolerantzia gutxi.**

(Siaud – Facchin, 2013)

Intentsitate emozionala eta sentsibiltatea

- Dabrowski (1964) "Desintegrazioaren teoria positiboa": nortasunaren garapena eta bere helteez "desintegrazio" psikologikoko prozesuak igarotzen dute, **goi mailako nortasuna sendotzen laguntzen dutenak.**
- "Desintegrazio" prozesuak jasaten dituzten pertsonen **gehiegizko kitzikagarritasuna (intelektuala, emozionala, sentorioria, irudimentsua edo psikomotorra) aurkeztzen dute.**
- Ikerketek erakusten dute **gehiegizko kitzikagarritasunaren eta gaitasun handiaren arteko korrelazioa:**
 - **Intelektuala:** jakin-mina sortzen du, etengabeko galdeketa egiten du, ikaskuntzarekin gozatzen du.
 - **Emozionala:** bestearen emozio berdinak, baina intentsitate handiagoarekin adierazita. Adib.: injustizien aurrean negar egitea, zerbait lortzen ez dutenean frustrazioa, partida batean galitzen dutenean ...
 - **Sentorioria:** entzuten, usaintzen, ikusten, ukitzen dute, intentsitate handiagoarekin. Adib.: arroparen etiketak, botoiak, ezin dute zarata jasan momentu sozialean, ikusmen-anplitudeta, usaina dela eta lekuak uzten dituzte ...
 - **Irudimenezkoa:** irudimen asko, egoera fantastikoak erre kreatzen dituzte jolasetan, lagun imaginarioen presentzia ...
 - **Psikomotorea:** ilusioa edo kontrakoa dagoenean azkar hitz egin nahi dute, jarduerak fisikoak (ez dira geldirik gelditzen). Mugarik gabeko haurrekin edo TDArekin nahastu daitezke.

(Lind, 2001; Pardo de Santayana, 2004; Wiley, 2019)

Deusto
Facultad de Educación y Deporte
Hezkuntza eta Kirol Fakultatea
Faculty of Education and Sport

Morala eta justizia zentzua

Garapen morala eta justiziari buruzko arrazoitzea garapen kognitiboari esker ematen dira (Kohlberg, 1984). Neurozientzien inguruko azken ikerketek haxe baieztatu dute.

- AGHak duten ikasleen **heltze kognitibo goiztiarrak justiziaren eta galdera moralen inguruko hausnarketak sustatzen ditu** adin txikian, eta horrek bere ikaskideengandik bereizten ditu.
- Helduaroan**, ikaskideak maila kognitiboan erabat garatu direnean, **desberdintasunak murriztu egiten dira**.
- Garapen kognitiboak, esperientzia emozional biziarekin batera, AGHak duten ikasleek **ekintzetan egokitasuna bilatzea eragiten du, giza eskubideen defentsan parte hartzen du, egoerak aldarrikatzen ditu, etab.** (Lee eta Olszewski-Kubilius, 2006).
- Bidegabekeria inguruan hausnartzen du** maiz, **existentziaren esanahia bilatzen du** (munduaren jatorria, Jainkoaren existentzia? ...).

Deusto
Facultad de Educación y Deporte
Hezkuntza eta Kirol Fakultatea
Faculty of Education and Sport

Perfekzionismoa

Oso presente, gaitasun handia duten pertsonengan (Guignard, Jacquet eta Lubart, 2012; Lo Cicero eta Ashby, 2000; Neumeister, 2019; Schuler, 2000; Shaunessy, Suldo eta Friedrich, 2011).

Perfekzionismoaren aurrean, hiru egoera topa daitezke (Parker, 2002):

- Ez perfekzionistak.** Ez dituzte lorpen maila altuak bilatzen eta ez dira horretaz jabetzen.
- Perfekzionismo osasuntsua.** Helburu handiak jartzen dituzte baina tolerantzia dute akatsen. Errorearen aurrean jarrera kontzientea, eraginkorra eta positiboa.
- Perfekzionismo disfuntzionala.** Eskakizun handiak bere buruari, akatsarekiko intolerantzia eta oso sentikorrak beren lanari egindako kritikekin.

1go kasua

2. kasua

PERFEKZIONISMOA

- Lehen Hezkuntzako bigarren mailako mutil batek uko egin dio saskibaloiari antzapatu bigarren entrenamenduaren ondoren, pare bat aldiz galdu baitu saskia. "Saskibaloiak aspertu egiten nau", esaten die gurasoei.
- DBHko 1go mailako ikasle batek 5 bat lortzen du algebra proban, azterketa erdia erantzunik gabe utzi zuelako. "Nau bideratuta nengoen lehen galderen emaitzak behin eta berri birpasatzen, akatsak ez nuela zuzentzeko, epea agortu zizaidala gainontzekoak erantzuteko".

(Neumeister, 2019)

Deusto
Facultad de Educación y Deporte
Hezkuntza eta Kirol Fakultatea
Faculty of Education and Sport

Perfekzionismoa

Perfekzionismo osasuntsua

- Prozesuan oinarritua
- Ahalegin positiboa

Sentimendu positiboak, lanarekiko interesa areagotzen da eta barne kontrola

Perfekzionismo disfuntzionala

- Emaitzan oinarritua
- Emaitza, notak, kanpoko ebaluazioa

Portaera desagokiak, sentimendu negatiboak, elikadura nahasteak, antsietatea

(Boone, Braet, Vandereycken, y Claes, 2013; Neumeister, 2019; Stoeber y Otto, 2006)

Deusto
Facultad de Educación y Deporte
Hezkuntza eta Kirol Fakultatea
Faculty of Education and Sport

Perfekzionismo disfuntzionalaren presentziaren frogak

- Ahalegina eskatzen duten jardueretan parte hartzari uko egitea.**
- Lan bat obsesiboki berrikustea akatsen beldurrez.**
- Zeregin bat ez uztea**, neke fisikoa, estresa edo lo falta izan arren.

Abiarazleak

- Eskolako erronka eza eta transmititutako perfekzionismo eredua**

Hezkuntza premiak

- Curriculum akademikoan **erronka handiagoaren beharra curriculum trinkotzeko, bizkortzeko, aberasteko** estrategien bidez.
- Haur Hezkuntzatik AHGa duten ikasleei **curriculum egokia eskaintzeko erronka, akats eta etengabea ahaleginen aurrean jarrera positiboak garatzea** bultzatzen du.
- Familiaren laguntza**, hauraren **ahalegina gorapatzu eta** hauraren baldintza **barik onartuz, lortutako lorpenak edo kalifikazioak kontuan hartu gabe** (Siegle eta Schuler, 2000; Neumeister, 2019; Neumeister, 2004).

Deusto
Facultad de Educación y Deporte
Hezkuntza eta Kirol Fakultatea
Faculty of Education and Sport

Arriskuak hartzeko gaitasuna

- Arriskuak harteak **motibazio handitzen du** (McClelland, 1954).
- AGHak duten **ikasle guztiek ez dute arriskurik jasaten modu proaktiboan**, izan ere, ohikoa da haiengandik **ihes egitea** (batez ere neskengan), nahiz eta haien gaitasunak lorpena ahalbidetzen duen, izan ere:
 - Sor daitezkeen zaletasunaz jabetzen dira.
 - exekuzio txarra porrot gisa ikusiko den beldurrez.
 - eskolako kalifikazioetan kontuan hartzearen beldurrez.
- Horrek **autokontzeptu baxua** erakusten du, eta errendimendu eskasa eta zehaztasun eza eragiten ditu, bereziki arrisksua ibilbide profesionalak aukeratzeko.
- Haur Hezkuntzatik **garatu eta landu behar den gai bat da.**

(Beltrán, 1999)

Deusto
Facultad de Educación y Deporte
Hezkuntza eta Kirol Fakultatea
Faculty of Education and Sport

Marrazki bat egingo dugu

Sormena

Idea berriak, originalak eta erabilgarriak sortzean datza (Sternberg y Lubart, 1995).

Sormena konponbide berri bat bilatzen datza, **logikatik urrunduz, irudimena eta sormen prozesu zehatzak erabiliz, nahiz eta egoera edo zereginaren berria izan**

- AGHak duten ikasleak oso sortzaileak izan daitezke. **Sormenaren adierazpenak goi mailako emaitzak bultzatuko ditu.**
- **Hezkuntzak sormena garatu edo inhibititu dezake.**

Sormenaren adierazpena:

- Egoera emozionalak garapen sortzailea baldintzatzen du:
 - Ongizate emozionalak ekoizpen sortzailea sustatzen du.
 - Tristurak: inhibitzen du. Bakarrik eskatutako zeregina interesgarria denean agertzen da (Zenaski, Botella eta Barbot, 2019).
- AGHak duten ikasleen identifikazioa eskolara moldatzen ez direnean ematen denean, bere egoera emozionalak haien sormenaren ebaluazioan lortutako emaitzak baldintza ditzake.
- Garrantzitsua: eguneroko bizitzan ematen diren **sormen ekoizpenak bildu eta / edo bilatu ebaluatzeko une egokiak**

(Zenaski, Botella y Barbot, 2019).

Sormena

Ikerketek adierazten duten datu interesgarri bat

- **Sormen maila altuek (Prieto, Parra, Ferrando, Bermejo, Ferrándiz eta Sánchez, 2006) hezkuntza sisteman ongizate sentimendu baxuagoa erakusten dute, errendimendu akademiko baxuagoa dute eta irakasleek gutxiago baloratzen dituzte eta/edo detektatzen dituzte (Kroesbergen, Van Hooijdonk, Van Viersen, Middel-Lallema eta Reijnders, 2016).**

Soziabilitatea

Tradizioz, bi ikuspegi antagoniko jaso ditugu:

- Gaitasun handiko jendeak beren gaitasun kognitibo altuagatik bizitza errazagoa izateko joera dute eta erraz liderrak izaten dira.
- Gallagher-en arabera (1979), haien baldintza bereziei esker beren erlazioak, harreman sozial eta emozionalak modu irregularrean garatzen dituzte eta marjinazio edo auto-marjinazio dinamikak erraz bizi ditzakete.

Zer da egia?

- **Kognitiboki antzeko jendearekin elkarrengatik joera biologikoa dago (Almack, 1992; Cross, 2019; Guo, 2006).**
- **Adinaren arabera eskola taldekatzeak adimen gaitasun handiko haur asko behartzen ditu adiskide intelektual gutxi edo batere ez duten ingurune sozialean garatzera (Cross, 2019).**
- **"Eskola etengabe egokitzeko ahalegina egitera behartzen dituen ingurunea da" (Wiley, 2019).**
- **"Asinkronia gaitasun handia definitzen duen alderdia da eta ikasle batzuen esperientzia sozial kualitatiboki ezberdina eragiten du" (Wiley, 2019).**

Soziabilitatea

Egiaztatuta dagoena

- Testuinguru ezberdinetan ere, batzuek handiak sortzen duen garapen asimétrikoaren ondorioz Garapen kognitiboak, soziala, emozionala eta fisikoak ginditzen ditu, eta gaitasun handien arabera taldekatu (Silverman, 2012; Cross-ek aipatua, 2019).
- Maila kognitibo antzekoek ez dute elkarrekin sinpatia suposatzen.
- Helduen esku-hartzeekin izan ezik, gaitasun handiko beste batzuekin harremanak izateko aukerak erraztuz, ahalegin handiak egin behar dituzte desberdintasunak ginditzeko (Coleman eta Cross, 1988).
- Helduaroan, ezagunen eta harremanen sare zabalitzen da eta interesak partekatzea eta adiskidetasun loturak garatzeko jendea aurkitzeko aukerak handitzen dira..

Soziabilitatea

Ikerketak bildutako ohiko egoerak:

- **Ikasledeen laguntza eza, baita etsaitasuna ere, ohikoa da (Bishop et al., 2004), bigarren hezkuntzan handituz.**
- **Uhko lehen mailetan positiboki baloratua. 5. mailatik aurrera gutxi gorabehera estigma izaten hasten da.**
- **Nerabezaroan hasita, ikasledek baztertu ohi dituzte.**
- **Ikasle onak baina traketsak kirolean, gutxien baloratuak (Adler, Kless eta Adler, 1992)**
- **Kirolean interesik ez duten AGHak duten ikasleek, porrotaren beldurrez edo ikasledekiko mespretxuz, lagunak egiteko zailtasunak dituzte.**
- **Desberdin sentitzeak eta antzeko lagunak ez aurkitzekak bakardade egoerak eragiten ditu.**
- **Jarduera intelektualetan interes handia duten AGHak duten ikasleak gutxi aplikatzen dira beren harreman sozialean lantzen, giza-trebetasunak garatzeko aukerak murriztuz. EZ DIRA sozialki baldarragoak.**
- **Hitzeko gaitasun handia, zailtasun sozial gehiago adierazten dituzte matematika gaitasuna duten ikasleekin konparatuz. Azken hau lagunekin maskaratu baitaiteke, hitzeko gaitasuna duenak ezin du.**
- **Batzuetan, ikasleek beren errendimenduari buruz kezurra esaten dute edo aukera akademikoak alde batera uzten dituzte besteekin berdintzeko (Erlina eta Lobel, 1999).**

(Cross, 2019)

Deusto
 Facultad de Educación y Deporte
 Hezkuntza eta Kirol Fakultatea
 Faculty of Education and Sport

Soziabilitatea

ESKU-HARTZEAREN BEHARRIZANA:

- "PROFESIONAL GISA dugun ZEREGINA asinkroniari aurre egitea da, ez gaitasun handia duten haurren desberdintasun sozialak edo emozionalak aurreikusteko, baizik eta desberdintasun horiek DAUDENEAN ULERTZEN LAGUNTZEKO" (Wiley, 2019).
- Testuingurua zaindu eta trebetasun sozialak landu harreman positiboak sustatzeko (Cross, 2019).
- AGHak duten ikasleei lankideen aurrean egindako lana saritzeak edo haien lan ona goraiatzek haien onarpen soziala oztopatu dezake (Mikami, Griggs, Reuland & Gregory, 2012; Cross-ek aipatua, 2019).

Aceredak eta Sastrek (1998) gogorarazten digute batzuetan gizarteak ikasle hauek baztertzten dituela, ez alderantziz.

GARRANTZITSUA:
 AGHak duen ikaslearen egoera sozialak ez luke esku hartze neurrien aplikazioa eragotzi edo mugatu behar, honek euren desoreka handitzen baitu.

Deusto
 Facultad de Educación y Deporte
 Hezkuntza eta Kirol Fakultatea
 Faculty of Education and Sport

Autonomia

- Pentsamendu eta irizpide propioa dute.
- "Ezagutzari dagokionez, **ohikoa den aurka jo ohi dute** (Beltrán, 1999).
- Lan autonomoa nahiago dute**, are gehiago, lankideen laguntza edo estimulua sentitzen ez dutenean (Cross, 2019; French, Walker and Shore; 2011).

Deusto
 Facultad de Educación y Deporte
 Hezkuntza eta Kirol Fakultatea
 Faculty of Education and Sport

Autokontzeptua eta autoestimua

Ezberdinak dira eta euren ezberdintasunak nabaritzen dituzte, nahiz eta batzuetan ez ulertu

[Siaud Facchin](#)

Deusto
 Facultad de Educación y Deporte
 Hezkuntza eta Kirol Fakultatea
 Faculty of Education and Sport

Aniztasuna

Nahiz eta ezaugarri parekoak izan, profil ezberdinak ere badituzte.

Talentu bakunak

- Talentu logikoa
- Talentu matematikoa
- Talentu soziala
- Talentu sortzailea
- Ahozko talentua
- Talentu espaziala
- [Talentu muskala](#)
- [Talentu motorra](#)

TALENTU COMPLEXUA

- Talentu akademikoa
- Talentu figuratiboa
- Talentu artistiko-figuratiboa

SUPERDOTATUA
 (Profil armoniko altua)

Deusto
 Facultad de Educación y Deporte
 Hezkuntza eta Kirol Fakultatea
 Faculty of Education and Sport

Aniztasuna

Apartekotasun bikoitza

AGH

2E

Desgaitasunak
 Sentsorialak, fisikoak...
 Dislexia
 Ikasteko zailtasunak
 TDAH
 TEA
 Nahasteak

Euren zailtasuna detektatzen da, baina beren gaitasun handiak ez.

